

Datë: 29 Shtator 2025

Për: Kandidatët për kryetarë të komunave
Kandidatët për kuvendet komunale

Nga: Koalicioni i OJQ-ve për Mbrojtjen e Fëmijëve – KOMF

Lënda: Propozimet për mbrojtjen e fëmijëve

Të nderuar,

Koalicioni i OJQ-ve për Mbrojtjen e Fëmijëve – KOMF, i cili përfaqëson 35 organizata joqeveritare, përmes këtij dokumenti adreson drejt kandidatëve për kryetarë të komunave dhe kandidatëve për kuvendet komunale çështjet prioritare për ndërhyrje në fushën e mbrojtjes së fëmijëve në nivel komunal.

Këto propozime janë në përputhje të plotë me kornizën ligjore në fuqi dhe obligimet ligjore të komunave që rrjedhin nga Ligji për Mbrojtjen e Fëmijës, Ligji për Vetëqeverisje Lokale, Ligji për Shërbime Sociale dhe Familjare, Ligji për Edukimin në Fëmijërinë e Hershme, Ligji për Arsimin Parauniversitar, Ligji për Shëndetësi si dhe Ligji për Financat e Pushtetit Lokal.

Mirëqenia dhe shërbimet sociale

- Komunat të rrisin buxhetin për thirrjet e ardhshme publike në komuna për mbështetjen e shërbimeve sociale për fëmijët e cënueshëm të ofruara nga sektori joqeveritar, si dhe të aplikojnë kontrata me kohëzgjatje trevjeçare. Që nga dhjetori i vitit 2023, për pjesën më të madhe të ofruesve të shërbimeve sociale kanë përfunduar programet e mbështetura nga donatorët ndërkombëtarë. Situata është rënduar edhe më shumë në vitin 2025, me vendimin e Shteteve të Bashkuara të Amerikës për tërheqjen e ndihmës ndërkombëtare për shumë shtete në botë, përfshirë edhe Kosovën.¹ Komunat, bazuar në kompetencat që u garanton Ligji për Vetëqeverisje Lokale, të rrisin buxhetin për shërbime sociale.
- Komunat të rrisin numrin e zyrtarëve për shërbime sociale në kuadër të Qendrave për Punë Sociale, sidomos të atyre me profil të “punëtorit social” dhe “psikologut”, për të përballuar ngarkesën e lëndëve si dhe për të mundësuar funksionimin e Organit të Kujdestarisë në përputhje me kërkesat e përcaktuara në Ligjin për Shërbime Sociale dhe Familjare. Ky organ, sipas ligjit, duhet të përbëhet nga pesë profile profesionale të domosdoshme: punëtor social, psikolog, jurist, pedagog dhe sociolog. Qendrat për Punë Sociale vazhdojnë të jenë të mbingarkuara me reagim në raste emergjente – aktualisht, një zyrtar nga QPS në komunat e mëdha ka rreth 350 lëndë aktive në vit. Organi i Kujdestarisë në shumicën e komunave nuk është i kompletuar me profesionistë dhe nuk është funksional.²
- Komunat të krijojnë kushte të përshtatshme pune për Qendrat për Punë Sociale, duke siguruar hapësirat dhe pajisjet e nevojshme, si dhe qasje për fëmijët me aftësi të kufizuara në objektet e QPS-ve. Mbi 50% e Qendrave për Punë Sociale kanë qasje të vështirësuar ose të pamundur për fëmijët me aftësi të kufizuara. Vetëm 28% e tyre kanë kushte infrastrukturore relativisht të mira, ndërsa pjesa tjetër ofrojnë shërbime në hapësira të papërshtatshme fizike.³

¹ Të dhënat nga organizatat anëtare të KOMF ofruese të shërbimeve social edhe familjare, 2025

² Analiza për Qendrat për Punë Sociale, KOMF dhe Ministria e Drejtësisë, 2024

³ Analiza për Qendrat për Punë Sociale, KOMF dhe Ministria e Drejtësisë, 2024

- Komunitat të ndajnë buxhet për themelimin e Shtëpive për Mbrojtjen e Fëmijëve pranë Qendrave për Punë Sociale përkatëse, në komunitat ku funksionojnë gjykatat dhe prokuroritë themelore, sipas përcaktimeve në Ligjin për Mbrojtjen e Fëmijës.⁴

Shëndeti

- Komunitat të rrisin burimet për intensifikimin e programit të vizitave shëndetësore në shtëpi, për të mundësuar vaksinimin në shtëpi, mbështetjen e praktikave të gjidhënies, të ushqyerit e shëndetshëm si dhe identifikimin e problemeve shëndetësore tek fëmijët. Me theks të veçantë, kjo rritje e kapaciteteve të synojë arritjen e sa më shumë grave shtatzëna në dy vizitat e para të planifikuara, në kuadër të shtatë vizitave gjithsej të programit të vizitave shtëpiake. Në këto vizita, gjatë tremujorit të fundit të shtatzënisë t'i jepet rëndësi informimit të grave mbi praktikën e mira të ushqyerjes me gjë. Në Kosovë, vetëm 32% e të porsalindurve ushqehen me gjë brenda orës së parë pas lindjes, ndërsa të ushqyerit vetëm me gjë është prevalent vetëm për 29% të fëmijëve nën moshën 6 muajsh.⁵ Si pasojë e Covid – 19, është regjistruar rënie e shkallës së imunizimit të rregullt në nivel global. Kjo rënie është evidentuar edhe në Kosovë dhe raportohet që ende Kosova nuk është në shkallën e mbulueshmërisë me vakcina të rregullta në nivelin para Covid -19.⁶
- Komunitat të ndajnë buxhetin për sigurimin e burimeve njerëzore brenda sistemit parësor shëndetësor për realizimin e kontrolleve sistematike në kopshte dhe shkolla që do të mbulojnë çdo fëmijë pas moshës trevjeçare. Këto kontrolle sistematike të synojnë të identifikojnë në mënyrë të hershme rreziqet zhvillimore të fëmijët, si kequshqyerja, gjetjet antropometrike (peshë dhe gjatësi), shenjat e anemisë, nivelin e interaktivitetit, shëndetin oral, skringun zhvillimor, shikimin dhe dëgjimin, dhe zhvillimin e të folurit. Zbatimi i kontrolleve do të mundësonte ndërhyrje të hershme dhe mbështetje adekuate për fëmijët dhe familjet e tyre.
- Komunitat të sigurojnë ushqyerjen e shëndetshme të fëmijëve në institucionet parashkollore, sipas Udhëzuesit Administrativ 02/2022 për planifikimin e ushqyerjes në institucionet parashkollore në Republikën e Kosovës. Ushqyerja e shëndetshme në fëmijëri është thelbësore për rritjen dhe zhvillimin e duhur fizik, mendor dhe emocional të fëmijëve, si dhe për krijimin e shprehive për një jetë të shëndetshme.
- Komunitat duhet të ndajnë buxhet për të siguruar mjedis të sigurt dhe të shëndetshëm për fëmijët, përmes monitorimit të ndotjes së ajrit, krijimit të rrugëve të sigurta dhe zhvillimit të hapësirave të gjelbra pranë shkollave dhe në lagje.

Edukimi i hershëm dhe arsimi

- Komunitat të planifikojnë buxhet për themelimin e institucioneve parashkollore dhe të rrisin përfshirjen e fëmijëve në nivelin parashkollor. Komunitat të sigurojnë vende në institucione parashkollore për fëmijët e cenueshëm dhe me aftësi të kufizuara. Vetëm 15% e fëmijëve të moshës 3–4 vjeç marrin pjesë në programe të edukimit të hershëm.⁷ Fëmijët që vijnë nga grupet e marginalizuara edhe pse janë të liruar nga pagesa, shumë shpesh nuk përfshihen për shkak të kufizimit të numrit të fëmijëve.⁸
- Komunitat të rrisin numrin e asistentëve për fëmijët me aftësi të kufizuara, ashtu siç është paraparë në legjislacion. Numri aktual i asistentëve mbështetës mbetet ende i pamjaftueshëm për të përballuar kërkesat në rritje. Shumë prindër detyrohen të sigurojnë asistentët mbështetës me të hyrat familjare, duke rënduar gjendjen ekonomike të familjes.⁹
- Komunitat të planifikojnë buxhet për largimin e barrierave fizike, me qëllim të sigurimit të qasjes për fëmijët me aftësi të kufizuara në shkolla. Nga 1,044 institucione arsimore, vetëm 609 prej tyre ofrojnë qasje për fëmijët me aftësi të kufizuara.¹⁰

⁴ Karta e Vlerësimit KOMF, 2024

⁵ Raporti MICS i Agjencisë së Statistikave të Kosovës dhe UNICEF, 2020

⁶ Të dhënat nga Instituti Kombëtar i Shëndetësisë Publike

⁷ Raporti MICS i Agjencisë së Statistikave të Kosovës dhe UNICEF, 2020

⁸ Karta e Vlerësimit KOMF, 2024

⁹ Karta e Vlerësimit KOMF, 2024

¹⁰ Të dhënat nga Ministria e Arsimit, Shkencës, Teknologjisë dhe Inovacionit, 2024

- Komunat të ndajnë buxhet për pajisjen e shkollave me mjete dhe materiale mësimore si dhe me teknologji digjitale, në mënyrë që të sigurohet mbështetja e mësimdhënies dhe të nxënit efektiv. Shumica e shkollave në Kosovë nuk posedojnë teknologji digjitale për mbështetjen e mësimdhënies..

Zbatimi i këtyre propozimeve do të ndikojë drejtpërdrejt në përmirësimin e qasjes së fëmijëve në shërbime cilësore sociale, arsimore dhe shëndetësore, si dhe në fuqizimin e sistemit të mbrojtjes së fëmijëve në nivel komunal.

Me respekt,

Koalicioni i OJQ-ve për Mbrojtjen e Fëmijëve – KOMF